

ГОДИШЕН ДОКЛАД
ЗА ДЕЙНОСТТА НА
ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ „НАЦИОНАЛНА СИГУРНОСТ”
(2016 г.)

София,
2017 г.

Методически бележки

Годишният доклад за дейността на Държавна агенция „Национална сигурност“ (ДАНС) през 2016 г. е изготвен в изпълнение на разпоредбите на чл. 22, ал. 5 от Закона за управление и функциониране на системата за защита на националната сигурност. Разработен е в съответствие с:

- Нормативната база, регламентираща дейността на ДАНС.*
- Стратегията за национална сигурност.*
- Плановите и организационните документи, свързани с ангажиментите на ДАНС като елемент от системата за защита на националната сигурност и колективната сигурност на ЕС и НАТО.*

Предвид спецификата на дейността на ДАНС, голяма част от предприетите мерки за противодействие на установените рискове и заплахи за националната сигурност представляват държавна тайна или информацията е от категорията, визирана в чл. 198 НПК.

В изпълнение на разпоредбата на чл. 132, ал. 3 от Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“, председателят на Агенцията представи на Министерския съвет Годишния доклад за дейността на ДАНС през 2016 г., който с Решение № 58 на Министерския съвет от 20.01.2017 г. бе внесен в Народното събрание.

МИСИЯ НА ДАНС

Държавна агенция „Национална сигурност” е специализиран орган към Министерски съвет за изпълнение на политиката по защита на националната сигурност.

Мисията на Агенцията е защита на гражданите, националните интереси и държавността. За изпълнението ѝ ДАНС извършва законовоустановени дейности за наблюдение, разкриване, противодействие, предотвратяване и пресичане на замисляни, подготвяни или осъществявани посегателства, насочени срещу националните интереси, независимостта и суверенитета на Република България, териториалната цялост, единството на нацията, основните права и свободи на гражданите, демократичното функциониране на държавата и гражданските институции и установения в страната конституционен ред.

Съгласно законната си компетентност ДАНС осъществява защита на националната сигурност от посегателства, свързани с:

- разузнаване в полза на чужди сили;
- международен тероризъм и екстремизъм, както и финансирането му;
- противоконституционна дейност;
- прилагане на сила или използване на общоопасни средства с политическа цел;
- рискови миграционни процеси;
- корупционни прояви на лица, заемащи висши държавни длъжности;
- опасност за икономическата и финансовата сигурност на държавата;
- деструктивно въздействие върху комуникационни и информационни системи;
- опасност за екологичната сигурност на държавата;
- нарушаване функционирането на Националната система за защита на класифицираната информация;
- международна търговия с оръжия и изделия или технологии с двойна употреба, производство, съхранение и разпространение на общоопасни средства.

За изпълнение на тези задачи органите на ДАНС извършват самостоятелно или във взаимодействие с други институции комплекс от дейности, в т.ч. контраразузнавателна, оперативно-издирвателна,

оперативно-техническа, информационно-аналитична и прогностична, контролна, координационна и методическа.

Управленската визия на ръководния екип на ДАНС е Агенцията да се развива като устойчива, надеждна, ресурсно осигурена и адекватна на съвременните заплахи служба за сигурност, ползваща се с доверие и призната заради постиганите резултати и професионализма на служителите си.

В рамките на успешно завършен проект са определени **основните ценности на ДАНС**, които демонстрират „зад какво заставаме“ като служители и организация:

СРЕДА ЗА СИГУРНОСТ И ПРЕДПРИЕТИ МЕРКИ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ

1. Рискови процеси, свързани с миграцията

Среда за сигурност

През 2016 г. не се отчита промяна във факторите, стимулиращи миграционните процеси от Азия и Африка към Европа. В резултат макар и с намален интензитет **миграционните потоци към европейския континент запазват устойчив характер**. Продължава да се увеличава ресурсът, който националните правителства и европейските институции са принудени да отделят за справяне с миграцията. Промените в облика на обществата в приемните държави вследствие големия брой мигранти са съпроводени с ръст на ксенофобията и предизвикателства за институциите, ангажирани с обществения ред и сигурност. Образователните дефицити на мигрантите и значителните културните различия с приемните общества ще продължат да създават проблеми с интеграцията и да генерират рискове за сигурността. Извършените и предотвратените през периода терористични актове в европейски страни, в които участват лица с боен опит в действащи конфликти, илюстрират **заплахата от проникващите с миграционния поток терористи**.

Няма основания да се очаква преустановяване на протестите (в т.ч. съпроводени с **вандализъм и нападения срещу органите на реда**), които предприемат част от мигрантите, намиращи се в държави - междинни звена, в стремежа си да продължат по пътя си към крайните дестинации в Западна Европа. Запазва се **здравният риск**, свързан с възможно пренасяне на заразни заболявания от пристигащите.

През периода се отчита **относително намаляване на миграционния натиск към България в сравнение с 2015 г.**, но като цяло той запазва високи стойности. Нараства относителният дял на икономическите мигранти в потока. Запазват се рисковете, обусловени от изграждането на канали за незаконна миграция и свързаните с тях престъпления и корупционен натиск към институциите. България остава **транзитна дестинация** за преобладаващата част от мигрантите, които не проявяват интерес за интегриране в социалноикономическия живот у нас. Големият брой мигранти и техни конкретни прояви генерират социално

напрежение сред някои сегменти в българското общество и активност на привърженици на крайния национализъм.

Мерки за противодействие на рисковете и заплахите

За предотвратяване, минимизиране и неутрализиране на рисковете и заплахите, свързани с незаконната миграция, от страна на ДАНС се предприемат **комплексни мерки в тясна координация с други български ведомства и институции, и във взаимодействие с партньорски служби.** Извършва се **постоянен анализ на миграционната обстановка** в региона, държавите-източници, междинни звена и приемници. С предоставяне на актуална информация ДАНС активно участва в съществуващия в МВР **Национален оперативен щаб за противодействие на миграционния натиск.**

В **тясно взаимодействие с партньорски служби** и в рамките на съвместни операции се извършват действия за пресичане на канали за незаконна миграция и на схеми за легализиране престоя на територията на ЕС на лица от рискови държави.

За ограничаване на терористичната заплаха от проникващи с миграционните потоци рискови субекти, служители на Агенцията и други служби за сигурност провеждат **интервюта с незаконно влезлите в страната чужденци.** През 2016 г. са беседвани **9767** лица. За **221** от тях е направена оценка, че с действията си могат да поставят в опасност сигурността и интересите на българската държава, и са предприети мерки за недопускане легализиране на пребиваването им у нас.

През 2016 г. **ДАНС и МВР провеждат 27 съвместни специализирани операции** за разкриване, пресичане и предотвратяване на дейности, свързани с незаконната миграция. В резултат е неутрализирана или ограничена дейността на престъпни групи и отделни лица, занимаващи се с каналджийство. По предоставена информация на ДАНС от прокуратурата са образувани досъдебни производства и прокурорски проверки.

Със заповеди на председателя на ДАНС са наложени **принудителни административни мерки** „експулсиране” и „забрана за влизане в Република България” на **9** лица на основание съпричастност към незаконна миграция. Във връзка с нарушаването на обществения ред по време на протестите през ноември на мигранти в Харманли, съвместно с МВР са предприети мерки за установяване на организаторите, като са проверени около **400** лица. На едно лице са наложени принудителни

административни мерки, а за част от останалите лица са изготвени отрицателни становища за предоставяне на закрила.

През 2016 г. ДАНС осъществява голям обем **контролна дейност по чл. 41 от ЗДАНС** във връзка с пребиваването на чужденци у нас. Проучени са общо **56 155 лица**. В резултат не е допуснато влизане или пребиваване в страната на чужди граждани с рисков профил, кандидатстващи за визи, статут на пребиваване, българско гражданство или получаване на закрила.

2. Международен тероризъм

Среда за сигурност

Терористичната заплаха за Европа нараства, като в най-голяма степен тя е свързана с активността на групировката „Ислямска държава” (ИД), която се опитва да компенсира загубата на позиции в Сирия и Ирак с „преливане на напрежение” към Западния свят. Увеличават се указанията в интернет за извършване на атаки с леснодостъпни средства, като се разчита и на местни радикализирани лица.

В регионален план заплахата е свързана най-вече с процесите на радикализация сред уязвими общности в държави от Западните Балкани, включително под влияние на **завръщащи се бойци** от конфликтните зони.

Общото влошаване на международния контекст по отношение на терористичната активност предполага **засилване на риска от тероризъм за България**. През 2016 г. не са получавани конкретни и достоверни данни за отправени заплахи или за подготвяно терористично нападение у нас или срещу български граждани и интереси зад граница, както и за изграждане на терористични структури на наша територия. Независимо от това намиращите се у нас обекти на други държави и български граждани и обекти в чужбина продължават да са сред възможните цели на терористична атака. Допълнителен фактор е **повишеният миграционен натиск** и възможностите в него да се инфилтрират членове на терористични структури. С оглед на това и във връзка с осъществените терористични атаки в Германия, Турция и Швейцария, на 20.12.2016 г., по предложение на ДАНС Консултативната група по противодействие на тероризма към Съвета за сигурност на Министерския съвет разпореди **повишаване на степента на готовност за реагиране за компетентните български институции**.

Запазва се хипотетичният риск от **индивидуални действия на саморадикализирали се лица**. При **извършваните в чужбина терористични актове** могат да бъдат засегнати животът и здравето на намиращите се там по различни поводи български граждани.

Мерки за противодействие на рисковете и заплахите

ДАНС организира и прилага самостоятелно и във взаимодействие с български институции и чужди партньорски служби мерки за противодействие на свързаните с тероризъм рискове. По линия на превенцията Агенцията придобива **изпреварваща информация** и **проверява всеки сигнал** с признаци за терористична активност. Активизирана е дейността за **долавяне на индикации за проповядване и налагане на радикални идеи** от представители на вече установени или новопоявили се структури и от отделни лица. Засилен е **контролът върху рискови категории лица и организации**, симпатизиращи на терористични и екстремистки структури. С цел активна превенция се използва **система от индикатори за идентификация на пътуващи чуждестранни бойци**, като се предприемат своевременни действия по всеки случай. Обезпечават се инфраструктурни обекти, представителства на международни организации, сгради на дипломатически и консулски представителства, места с висока концентрация на хора.

Националният контратерористичен център продължава да осъществява сътрудничество и непрекъснат обмен на данни с компетентните държавни структури и със службите, ангажирани с противодействието на тероризма във всички държави от ЕС и НАТО. Центърът предоставя своевременна информация за вземането на бързи решения за действия спрямо лица, групи и организации, съпричастни към терористична дейност.

През 2016 г. със заповеди на председателя на ДАНС са наложени **принудителни административни мерки** „отнемане правото на пребиваване”, „експулсиране” и „забрана за влизане в страната” **на 22 лица, съпричастни към терористична дейност**. При съвместна операция на ДАНС и МВР е задържано лице, обучавало се за придобиване на знания и умения за боравене с огнестрелно оръжие за участие в бойни действия на страната на терористични групировки в Близкия изток. Пресечени са канали за незаконна миграция през българската граница, за които има индикации, че е възможно да са ползвани и от привърженици на терористични организации. За противодействие на заплахата от международни терористични организации и други структури, изповядващи радикални идеологии, са проведени съвместни операции с партньорски служби. През периода Агенцията има значителен принос към дейността на международни форуми и организации, свързани с противодействието на тероризма.

Съгласно законовите си компетенции, ДАНС извършва **наблюдение на финансовите потоци**. При наличие на индикации, че определени операции биха могли да са свързани с финансиране на тероризъм, информацията се обработва приоритетно от компетентните звена на Агенцията.

Според приетите промени в ЗДАНС (ДВ, бр. 15 от 2016 г.), в ДАНС е създадено **Национално звено за получаване и обработка на резервационните данни на пътниците, превозвани по въздух (PNR)** от, до и през територията на България с цел идентифициране на пътуващи лица, съпричастни към тероризъм.

ДАНС своевременно изпълнява ангажиментите си по **Националния план за противодействие на тероризма и Плана за изпълнение на Стратегията за противодействие на радикализацията и тероризма през 2016 г.** Нейни служители взимат участие в проведено през септември в Пловдив **широкомащабно учение по противодействие на тероризма** (съвместно с МВР, разузнавателните служби и Българския червен кръст). Отработени са действия при получаване на сигнал за предстоящо терористично нападение и са усвоени заложените процедури и механизми в Националния, ведомствените и областните планове за противодействие на тероризма при вече осъществен атентат.

Служители на ДАНС са предоставяли експертиза при изготвянето на проект на приетия от 43-то Народно събрание Закон за противодействие на тероризма.

3. Екстремизъм на нерелигиозна основа

Среда за сигурност

Мигрантската вълна в европейските държави е съпроводена с **ръст на крайнодесния екстремизъм**. Зачестяват актовете на насилие и вандализъм (физическа саморазправа, протести, палежи на мигрантски центрове и ислямски обекти). Нараства броят на привържениците на популистки партии, чиято идеология е близка до крайния национализъм и неонацизма.

Мероприятията на **структурите от крайнолевия спектър** в Европа (митинги в защита на мигрантите, протести срещу правителствени структури и компании, чиято дейност влияе върху околната среда и др.) като правило протичат без нарушения на обществения ред, но в някои случаи техни привърженици атакуват опоненти и органите на реда.

В България **крайнодесните, крайнолевите и анархистките организации** имат ограничена членска маса и остават без значима обществена подкрепа. Въпреки че **заплахата** от дейността им за стабилността на България **се оценява като ниска**, при определени условия (усложняване на обстановката по линия на миграцията, възникване на конфликти на идеологическа, етническа, религиозна или расова основа) съществува възможност да бъдат предприети по-крайни действия с потенциален риск за ескалация на общественото напрежение и застрашаващи социалния мир.

Наличието на маргинализирани групи и общности сред българското население продължава да се използва от чужди държави **за засилване на дезинтеграционните процеси** сред тях и на обвързаността им с чужди държавни интереси, в т.ч. чужд национализъм. Уязвимост за демократичния процес създава тенденцията за участие на представители на обособени общности в схеми за „контролиран вот” при провеждането на избори.

Мерки за противодействие на рисковете и заплахите

При противодействието се акцентира върху **превантивния подход**. Самостоятелно и в тясна координация с компетентните институции се придобива изпреварваща информация и се провеждат мероприятия за недопускане на екстремистки действия от привърженици на крайни идеологии. Възпрепятства се дейността на организации, способстващи за развитие на дезинтеграционните процеси сред българското общество. Осъществява се **постоянно сътрудничество с партньорски служби** за повишаване ефективността на съвместната работа по противодействието на екстремистките групи и организации.

В периода на подготовка и провеждане на президентските избори ДАНС съвместно с МВР и прокуратурата участва активно в Националното и областните междуведомствени звена за недопускане и пресичане на правонарушения, свързани с упражняване изборителните права на гражданите.

4. Дейност на чужди специални служби срещу България

Среда за сигурност

Обстановката в България и външната ѝ политика представляват традиционен разузнавателен интерес за държави, чиито приоритети, активност и позиции не съвпадат с българските. Основните

разузнавателни рискове продължават да са свързани с опитите на чужди специални служби за: създаване и разширяване на разузнавателни позиции за влияние и въздействие; разузнавателно проникване и придобиване на класифицирана национална или чуждестранна информация; „изнасяне” на вътрешни проблеми към България. За изпълнение на разузнавателни задачи се използват служители на прикритие в дипломатическите мисии, субекти в религиозната, икономическата, образователната, културната област, и местни лица и структури, съпричастни към чуждите разузнавателни интереси и действия. Провеждат се мероприятия за влияние върху общественото мнение, включително чрез използване на средства за масово осведомяване. Традиционен обект на контрол от чужди специални служби са съответните землячески общности в България.

Поради членството си в ЕС и НАТО и геополитическото си положение България е обект на сериозен разузнавателен интерес от държави, които възприемат Съюза и Алианса като заплахи за собствената си сигурност. Наблюдава се активен стремеж за набиране на информация за развиващите се на наднационално ниво процеси. Особено внимание се обръща на събирането на сведения за кризисни ситуации в страната и за национални проекти с енергийна насоченост.

През периода специалните служби на някои държави продължават активно да подпомагат традиционната асимилационна политика спрямо българските общности зад граница.

Мерки за противодействие на рисковете и заплахите

Чрез широк инструментариум от оперативни способности и средства се осъществява превенция и ограничаване на рисковете от действия с негативен потенциал за националните интереси. Получаваните данни се анализират, обобщават и предоставят на висшите органи на държавната власт. Продължава активното сътрудничество с партньорски служби и организации.

5. Корупционни прояви на лица, заемащи висши държавни длъжности

Среда за сигурност

Корупцията е традиционен политически, икономически и социален проблем, оказващ негативно въздействие върху работата на държавните институции и водещ до загуба на обществено доверие в тях. Анализът на данните от работата на ДАНС през 2016 г. по противодействие на конкретни корупционни прояви показва устойчивост на най-

разпространените форми на корупция в **изпълнителната и местната власт**: злоупотреби при възлагането и изпълнението на обществени поръчки; неправомерно разходване на целеви финансови средства (включително от европейските фондове); нецелесъобразно разпореждане с държавно/общинско имущество; използване на разрешителния, лицензионния и контролния режими за лично или групово облагодетелстване; оказване на влияние/натиск при назначаване или повишаване в длъжност и/или с цел вземане на определено управленско решение. Специфичен момент във връзка със засиления миграционен поток е съпричастността на държавни служители към схеми и канали за нелегално преминаване на хора през границите на страната. Проявите на корупционни обвързаности в **съдебната власт** създават условия за компрометиране на предприеманите реформи и формира негативен имидж на страната във външнополитически план.

Мерки за противодействие на рисковете и заплахите

През 2016 г. ДАНС остава ангажирана с **Механизма за сътрудничество и оценка на Европейската комисия (ЕК)**, като ежесечно отчита дейността си към административното звено в Министерството на правосъдието, създадено да подпомага Междуведомствения координационен екип за изпълнение на показателите за напредък. През септември на среща с **експертната мисия на ЕК**, ДАНС е презентирала в детайли постигнатите резултати и конкретни казуси.

Отчитайки препоръките на Комисията и в съответствие със Стратегическите насоки за превенция и противодействие на корупцията, продължава работата на **Специализираното междуведомствено звено за разследване на корупция** с участието на прокуратурата, МВР и ДАНС. В рамките на този механизъм Агенцията предоставя информация за установени корупционни практики и осъществява действия по постановления на прокуратурата.

През 2016 г. в резултат от работата на ДАНС по противодействие на корупцията са осъществени **множество операции, при които са задържани длъжностни лица** от Национална агенция по приходите, Агенция „Митници”, Изпълнителна агенция „Автомобилна администрация”, Изпълнителна агенция „Рибарство и аквакултури”, Българска агенция по безопасност на храните, както и лица, заемащи висши държавни длъжности в местната администрация. **Повдигнати са обвинения срещу 50 лица от държавната администрация, както и са привлечени като обвиняеми 9 магистрати.** Служител на ДАНС с ръководни функции е

привлечен също като обвиняем за измама в особено големи размери, документно престъпление и разгласяване на държавна тайна. На ръководен служител в МВР са повдигнати обвинения за престъпление по служба и престъпление против правосъдието във връзка с опитите му за оказване на влияние върху магистрати по водено наказателно дело.

6. Финансова сигурност

Среда за сигурност

Определящи за процесите, свързани с финансовата сигурност на България, през 2016 г. са:

- външни фактори, в т.ч. предприетите в съседни държави данъчни и рестриктивни мерки;
- подготовката и извършването на проверка на качеството на активите и стрес тестове на търговските банки;
- реформите за отстраняване на уязвимостите в контрола и привеждане на надзорните практики в пълно съответствие с Базелските стандарти;
- целенасоченото разпространение на зловредни слухове за отделни банки;
- нарастващата роля на онлайн услугите във финансовата сфера, която обуславя повишени рискове за банковата система от гледна точка на киберсигурността (в т.ч. ръст на измамите от типа „фишинг” и „социално инженерство”) и трансфера на средства с неясен произход;
- негативните практики при: дружества, специализирани в кредитиране; взаимоспомагателни каси, създадени въз основа на Закона за кооперациите; дружества, покриващи признаците на финансова пирамида от типа „Понци”; осъществяването на посредническа дейност в сферата на финансовите инвестиции;
- подготовката и извършването на преглед на активите на застрахователните и пенсионно-осигурителните дружества;
- забавянето в процеса на договориране на безвъзмездната финансова помощ, предвидена по отделните програми на Европейския съюз, или нарушенията при процедури за оценка и класиране на проекти;
- реализирането на разнообразни схеми за нарушаване на данъчното, митническото и осигурителното законодателство, които оказват негативен ефект както върху изпълнението на приходната част на бюджета и справедливото разпределение на средства от фондовете на държавното обществено осигуряване, така и върху бизнес средата;

- опитите за трансфериране през българската финансова система или за инвестиране в икономиката на средства с неясен или престъпен произход.

Мерки за противодействие на рисковете и заплахите¹

Защитата на финансовата сигурност остава приоритет в дейността на ДАНС през 2016 г. С цел идентифициране и противодействие на рисковете се осъществява постоянно наблюдение и анализ на средата за сигурност. В изпълнение на информационната си функция Агенцията регулярно предоставя информация на висшите органи на държавната власт и други компетентни ведомства за установени уязвимости, злоупотреби, нарушения, проблеми и процеси, свързани със стабилността на финансово-кредитната, фискалната система и усвояването на европейските фондове, както и предложения за нормативни промени и мерки за засилване на контрола и междуведомствената координация.

При изпълнение на законовите си правомощия за противодействие на заплахи за **финансово-кредитната система** Агенцията осъществява постоянно сътрудничество с Българската народна банка и Комисията за финансов надзор, както и с ръководствата на отделни дружества. Прегледът на качеството на активите и стрес-тестът на банковата система потвърдиха силната капиталова позиция и устойчивостта на системата на потенциални шокове.

В координация с компетентните институции са предприети мерки за пресичане дейността на инвестиционни посредници, извършващи онлайн търговия с финансови инструменти без необходимия лиценз. Предстои съвместна работа за изготвяне на нормативна регулация по констатираните уязвимости.

След установяване начина на функциониране на **престъпна схема за измами с бинарни опции** ДАНС е провела информационна кампания, насочена към банковите институции, с цел разясняване на първичните признаци за идентифициране на подобни посегателства. На база на предприетите оперативни и административни мерки са **установени и спрени транзакции в размер на над 5 млн. евро**, генерирани от такива измами. Установени и предотвратени са данъчни измами и пране на пари чрез деклариране на тристранни операции по търговски сделки в размер на 700 хил. евро. В резултат на завишените мерки за сигурност се наблюдава преориентиране на подобни схеми към други държави.

¹ Представена само част от извършената от ДАНС дейност с цел да не се възпрепятства продължаващата работа по някои от случаите и предвид разпоредбите на чл. 198 НПК.

През 2016 г. е провеждано активно взаимодействие с МВР и с партньорски служби за противодействие на организирани престъпни групи (в т.ч. трансгранични), ангажирани с **производство и разпространение на неистински парични знаци, измами с електронни платежни инструменти и други финансови престъпления**. В периода 27-31.10.2016 г. на територията на област Пловдив е проведена съвместна специализирана операция на ДАНС и МВР, насочена срещу престъпления против паричната и кредитната система. При извършените процесуално-следствени действия са иззети **неистински парични знаци с еквивалент над 12 млн. евро**, голямо количество огнестрелно оръжие, приспособления за взломяване и наркотични вещества. По случая е образувано досъдебно производство. При друга съвместна операция на ДАНС и МВР е разкрита и пресечена дейността на **нелегална печатница за неистински парични знаци с много високо качество и фалшиви документи за самоличност**. Иззети са печатарска техника, неистински парични знаци в различен стадий на производство с много високо качество и материали, с които може да се произведе неистинска валута с еквивалент 2,5 млн. евро. При проведени впоследствие две съвместни специализирани операции на ДАНС и МВР са иззети две професионални машини за ситопечат. Операциите са получили много висока оценка от партньорски служби, както и от ЕВРОПОЛ.

За противодействие и превенция на извършването на престъпления с негативен ефект върху приходната част на бюджета се осъществява регулярно сътрудничество и взаимодействие, както и своевременен обмен на информация с компетентните български органи (МВР, прокуратура, Национална агенция за приходите, Агенция „Митници”, Държавната агенция за метрологичен и технически надзор, Българския институт по метрология), чужди партньорски служби от държави членки на ЕС и от трети страни, както и с международни структури (основно с Европол). Прилага се комплекс от мерки за оперативно обезпечаване на **генериращи преки финансови щети за бюджета действия и/или практики при търговия на стоки с висок фискален риск**. През 2016 г. са проведени множество операции за противодействие на различни схеми за данъчни престъпления при търговия с бързооборотни стоки (хранителни продукти, техника и др.), като по предварителни експертни оценки щетите, нанесени на фиска в резултат от разкритата престъпна дейност по няколко големи случая, са в размер на **над 42 млн. лв.**

По информация на ДАНС за укриване на реални обороти чрез инсталиране в търговски обекти на нелегален софтуер за складово-отчетна

дейност, е реализирана съвместна операция на ДАНС, МВР и НАП в обекти по Черноморието.

Преобладаващата част от постъпващите в ДАНС данни по отношение на данъчни измами при търговията с петролни продукти се насочват към **Междуведомствения координационен център за противодействие на контрабандата и контрол на движението на рискови стоки и товари**² (както чрез справки, така и в рамките на провежданите съвместни работни срещи). От страна на ДАНС е извършен анализ на уязвимостите и са предложени мерки за промяна на нормативната база.

През 2016 г. са осъществени **8 специализирани съвместни операции по линия „горива”** с Междуведомствения център, като 6 от тях са изцяло по предоставена от ДАНС информация, в това число за прилагана нелоялна конкуренция чрез продажба на продукти със занижени качествени показатели, както и на горива, доставени по престъпни схеми или в нарушение на фискалните изисквания. Само при 4 от операциите през 2016 г. са спрени от разпространение 18 700 л бензин, иззети са 39 622 л гориво и 19 000 л газ „пропан-бутан” и над 294 000 л течни горива са обект на предварителни обезпечителни мерки от страна на Националната агенция по приходите.

Специфичен пример е съвместната операция на ДАНС и МВР на 29.05.2016 г. в района на с. Деветаки, Ловешка област, проведена във връзка с придобита от Агенцията информация за **нерегламентирано експлоатиране на газов сондаж** (изключителна държавна собственост) и **незаконно разпространение на добивания газов кондензат**. Задържани са 4 лица, като е установено, че източваните количества нефтопродукт - газов кондензат са от порядъка на 20-30 хил. л месечно. На 21.11.2016 г. при друга специализирана операция на ДАНС, МВР и Агенция „Митници” на територията на областите Враца, Плевен и Велико Търново е пресечена дейността на **нелегална рафинерия за преработка на нефтени продукти**, които впоследствие се пласират в търговската мрежа без платен акциз. Иззети са над 60 хил. л нефтени продукти, открити са и цистерни с различна вместимост (общо 50 хил. л), съдържащи неустановено течно вещество, наподобяващо суров петрол. В резултат на извършваната незаконна дейност са причинени и вреди на околната среда.

Придобитата от ДАНС информация, която не е пряко относима към законовите ѝ функции, се предоставя своевременно по компетентност

² Създаден с постановление № 89/16.04.2015 г. на Министерския съвет.

на съответните органи. Подадени от Агенцията данни (за предстоящ *контрабанден внос на акцизни стоки*; за държане и/или разпространение на *акцизни изделия без бандерол*; *неправомерно използване на търговска марка*; подготвяна продажба на голямо количество *таблетирани синтетичен наркотик* и др.) са дали основание за предприемане на мерки и осъществяване на операции от компетентните органи.

ДАНС активно участва и в изпълнението на две от мерките, заложи в **Плана за изпълнение на приоритетите и постигане на целите на Националния съвет по превенция на престъпността за периода 2016-2018 г.** – „Създаване на условия за намаляване на риска от престъпления сред уязвимите групи” и „Изграждане на устойчиви партньорства за превенция на престъпността между органите на държавната власт, неправителствените организации, бизнеса и гражданското общество”.

За противодействие легализирането на средства с престъпен произход се осъществява взаимодействие и обмен на информация с национални правоохранителни органи, с партньорски служби, както и обмен по линия на Европол. При данни за извършено престъпление, информацията е изпращана към Прокуратурата на Република България.

Съществена част от действията, насочени към минимизиране и неутрализиране на рисковете за националната сигурност, е **контролната и методическата дейност по Закона за мерките срещу изпирането на пари (ЗМИП) и Закона за мерките срещу финансирането на тероризма (ЗМФТ)**. Общо по реда на двата закона в Специализирана административна дирекция „Финансово разузнаване” – ДАНС (САД ФР) са получени 2461 доклади за съмнителни операции, като се запазва тенденцията от предишните години техният брой да се увеличава на годишна база. След извършен предварителен анализ са образувани 1 126 оперативни преписки. Въз основа на извършени от САД ФР проверки със заповед на министъра на финансите са **спрени 46 броя съмнителни транзакции на обща стойност 21 823 956 евро**.

През 2016 г. са извършени 1374 проверки по реда на ЗМИП и ЗМФТ. Връчени са 109 констативни протокола и 90 акта за установяване на административно нарушение. Издадени са **87 наказателни постановления, с които са наложени имуществени санкции в общ размер на 215 000 лв.** През 2016 г. по наложени санкции на задължени лица по ЗМИП през 2014 г., 2015 г. и 2016 г. са **постъпили общо 227 103 лв.** Проведени са срещи с представители на търговски банки и финансова институция за обсъждане на начини за идентифициране на рисковете. Предприети са стъпки по изготвяне на Национална оценка на риска по отношение на изпирането на

пари и финансирането на тероризма и пролиферация (включително чрез създаване на междуинституционална работна група). Направени са предложения за изменения в ЗМИП.

През 2016 г. е работено по 302 запитвания от правоохранителни органи и други държавни институции. ДАНС е изпратила до чужди финансоворазузнавателни служби първоначални отговори по 206 запитвания и уведомявания, а е получила в резултат на тях общо 275 информационни единици.

В ДАНС се извършва системен анализ на придобитите данни за уязвимости в процедурите и за неправомерно финансово облагодетелстване при **управлението и разходването на средства от фондовете на ЕС**. Информация за отделни нарушения е предоставяна за отношение на компетентните държавни органи, а при установяване на данни за престъпление е сезирана съответната прокуратура. Осъществена е значителна по обем дейност в рамките на образувани прокурорски проверки по сигнали за неправомерно разходване на европейски средства. Конкретен пример е проведената операция на ДАНС, МВР и Специализираното звено „Антикорупция” (24.10.) на територията на гр. София, област Бургас, гр. Кърджали и гр. Ямбол за документиране и пресичане на престъпна дейност на служители на Изпълнителна агенция „Рибарство и аквакултури”, свързана с неправомерно усвояване на финансови средства от Европейския съюз.

През 2016 г. е проведена работна среща с представители на Европейската служба за борба с измамите (OLAF), на която са представени данни по конкретни разследвания, осъществявани съвместно с ГДБОП-МВР и ВКП. Постигната е договореност за обмен на информация и предприемане на съвместни действия по конкретни разследвания на OLAF през 2017 г.

7. Стратегически обекти и дейности

Среда за сигурност

Защитата на обектите и дейностите от стратегическата инфраструктура има особено значение в контекста на нарастващата в световен мащаб заплаха от тероризъм и посегателствата в киберсферата. Констатираните през 2016 г. уязвимости при осигуряването на надеждна физическа защита се дължат основно на ограничените финансови възможности на отговорните дружества и ведомства. Едновременно с това отрицателно влияние върху сигурността и функционирането на стратегическите обекти и дейности в отделни сектори оказват

непрозрачните и непоследователни реформи (вкл. нормативни), дефицитите в управлението и периодично ескалиращото обществено недоволство. Продължава недостигът на финанси за осигуряване и поддържане готовността на страната за ефективна реакция при кризи, бедствия и военно време.

Уязвимостите за енергийната ни сигурност традиционно произтичат от липсата на реална диверсификация на източниците и маршрутите за доставка, константният финансов дефицит в ключови държавни предприятия и значителната междуфирмена задлъжнялост.

Ограничените финансови възможности както в ключови държавни предприятия, така и при концесионери на инфраструктурни обекти, възпрепятстват извършването на качествени и навременни инвестиционни и рехабилитационни мероприятия, което от своя страна генерира риск от аварии. Ситуацията определя европейската финансова помощ като основно средство за изграждане и модернизация на инфраструктурата. Същевременно наблюдаваните случаи на некачествено и/или забавено изпълнение, неефективно разходване и ненадежден контрол при реализиране на проектите създават условия за стартиране на наказателни процедури и налагане на финансови санкции.

Продължаващата експлоатация на неизправни хидросъоръжения е предпоставка за нарушаване на прилежащата инфраструктурна мрежа и съдържа риск за екологичната сигурност и живота и здравето на населението. Налице е устойчива наднормена замърсеност на всички компоненти на околната среда (въздух, води, почви) в резултат от битова и производствена дейност.

В някои сектори (напр. транспорт, подземни богатства) негативно влияние оказва големият дял на „сивата” икономика. В селскостопанския отрасъл трайно отрицателно въздействие има ниската конкурентоспособност на българските производители, обусловена от значително по-високите субсидии в другите европейски държави, неефективното производство и вноса на евтина продукция. Продължават опитите за нерегламентирано усвояване на субсидии. Изострената епизоотична обстановка през периода нанася значителни преки и косвени щети на животновъдите. Рискове за екологичната сигурност създава контрабандата на неразрешени препарати за растителна защита.

С хронична кадрова криза, увеличаваща се демотивация и пренасочване на висококвалифицирани специалисти към чужбина се характеризират научноизследователската дейност и здравеопазването. Нараства потенциалът от разпространение на високорискови вирусни и други заразни

заболявания, допълнително обусловен от ниската битова и здравна култура и отказа на отделни социални групи от задължителна имунизация.

Мерки за противодействие на рисковете и заплахите

ДАНС осъществява своевременен анализ и оценка на постъпващата информация с цел идентифициране на рисковете и заплахите за функционирането на ключови елементи и системи от критичната инфраструктура. За отчетените през периода рискови процеси и негативни практики своевременно са уведомявани висшите органи на държавната власт, отделни компетентни ведомства и правоохранителни служби, а данните за извършено престъпление се предоставят на прокуратурата.

За определяне на конкретни мерки, гарантиращи физическата и информационната защита на стратегическите обекти съвместно с МВР се провеждат **охранителни обследвания**. В съответствие с контролните си функции ДАНС е осъществила **14 556 проверки за издаване на разрешения за работа в стратегически обекти** (14 517 разрешения и 39 отказа) и **8 773 - за конкретно възложена задача** в стратегически обекти (8 711 разрешения и 62 отказа). Извършени са 29 планови и 2 инцидентни проверки на стратегически обекти.

Осъществени са **13 854 проверки** на лица във връзка с функциите на ДАНС по съгласуване разрешенията за достъп до зоните за сигурност на гражданските летища.

Представители на Агенцията участват в междуведомствени експертни работни групи за промени в **регулаторната рамка**, в т.ч. по отношение на въздухоплаването с държавни въздухоплавателни средства и държавната политика по планиране и разпределение на радиочестотния спектър.

До стратегическите обекти са изпратени указания за подобряване на информационната им защита както и за осигуряване на единно тълкуване и унифицирано изпълнение на разпоредбите, свързани с Националния план за противодействие на тероризма, с цел създаване на хармонизирана работеща структура на взаимодействие. До областните и общински администрации са изпратени препоръки с конкретни мерки за подобряване на киберсигурността при поддържането и използването на информационните им системи с цел ограничаване на възможностите за прекъсване на доставяните административни услуги на гражданите. До работещите на територията на страната пощенски оператори са изпратени

указания и информационни материали с цел минимизиране на случаите на пренос на забранени вещества и субстанции.

През 2016 г. по придобита от ДАНС информация в сферата на **енергетиката** са образувани наказателни производства относно: сключени неизгодни договори и нарушени процедури на обществени поръчки; злоумишлени действия на лица по време на изпълнение на професионалните им задължения на територията на стратегически енергиен обект; закононарушения при преноса и дистрибуцията на природен газ. Работено е по над 20 други прокурорски проверки и досъдебни производства за незаконни действия в сферата на енергетиката, свързани с: безстопанственост при ръководенето и управлението на държавно енергийно дружество; предстоящо сключване на неизгодна сделка от държавно енергийно дружество; извършени престъпления от общ характер от длъжностни лица в системата на енергетиката; незаконосъобразни действия на лица от контролен орган; съзнателно ощетяване на чуждо имущество и др.

Въз основа на подадена от ДАНС информация за неправомерно разходване на средства от държавно предприятие от **транспортния сектор** за възлагане на аварийни и неотложни ремонти, е образувана прокурорска проверка. Работено е по възложени от прокуратурата проверки, вкл. относно разходване на финансови средства за ремонт и поддръжка на републиканската пътна мрежа и допуснати от длъжностни лица нарушения във връзка с обществена поръчка в сферата на водния транспорт. Във връзка с железопътния инцидент на гара Хитрино (10.12.2016 г.) на прокуратурата е предоставена наличната в ДАНС информация за всички относими към случая факти и събития.

По информация на ДАНС в сферата на **здравеопазването** са образувани наказателни производства относно: нарушения, извършвани в Център „Фонд за лечение на деца“; неправомерно използване на лични данни с цел източване на финансови средства от НЗОК чрез фиктивна хоспитализация; извършване на фиктивно лечение в болнично заведение; неправомерни действия от длъжностни лица в конкретна болница с цел нерегламентирано усвояване на средства от НЗОК и др. Продължава работата по редица възложени на предходен етап прокурорски проверки и по постъпили жалби и сигнали. По отделни случаи е осъществявано взаимодействие с РЗИ и РЗОК в страната за провеждане на съвместни контролни мероприятия, както и за налагане на административно-наказателни санкции от страна на компетентните органи. При съвместна операция на 28.06.2016 г. на ДАНС, МВР, Изпълнителната агенция по

лекарствата и Националната агенция по приходите е пресечена **незаконна търговия с лекарствени продукти** в страната и в чужбина. При проведените в рамките на образуваното досъдебно производство процесуално-следствени действия са открити и иззети голямо количество лекарствени продукти и медикаменти, съхранявани в склад без издадено разрешение, счетоводни документи, рецепти и компютърни конфигурации, свързани с незаконно извършваната дейност.

При проведена на 12.05.2016 г. специализирана операция на ДАНС и МВР е **задържан инспектор от Териториалната дирекция по безопасност на храните** в гр. Пловдив, поискал подкуп от собственик на склад за търговия на едро с хранителни продукти в града, за да не изпълни служебните си задължения. Вследствие на придобита от ДАНС информация за подготвян контрабанден внос от Турция на **продукти за растителна защита** контролните гранични органи на ГКПП „Капитан Андреево” са открили и иззели силно токсичен инсектицид, забранен за употреба на територията на ЕС.

Придобивана информация за **разпространение на заразни заболявания по животните** на територията на съседни държави и появата на нови огнища на заболяването в пригранични райони незабавно е предоставяна на компетентните органи с оглед предприемане на необходимите мерки. Във връзка с възникналите огнища на птичи грип в страната представители на ДАНС взеха активно участие в сформираните Национален щаб и епизоотични комисии по места за противодействие на разпространението на болестта.

По линия на **екологичната сигурност** прокуратурата е сезирана за: неправомерна продажба на материални активи на държавно дружество; злоупотреби при избор на изпълнител на обществени поръчки от страна на ВиК оператор; изградено и експлоатирано водовземно съоръжение без необходимите разрешителни; нарушения при осъществяването на контрол над експлоатацията на регионална система за управление на отпадъците, в резултат на които са нанесени значителни щети на общинските бюджети.

Във връзка с функционалните си задължения за съгласуване на процедурите за отдаване на концесия и издаване на разрешения за търсене и проучване на подземни богатства, и с оглед осъществяваните оперативно-издирвателни мероприятия за проверка на конкретни находища, терени и кандидат-концесионери, Агенцията е изготвила 14 отрицателни становища. Допълнително, при постъпване на конкретни сигнали за незаконен добив на подземни богатства, са уведомявани компетентните органи.

По предоставена от ДАНС информация, прокуратурата е внесла обвинителен акт срещу лице, заемало ръководна длъжност в организация за научни изследвания, заради съзнателно сключен неизгоден договор, в резултат от който са нанесени щети в особено големи размери (над 1,3 млн.лв.).

8. Киберсигурност

Среда за сигурност

Защитата на ресурсите в киберпространството остава важен приоритет в рамките на ЕС и НАТО предвид нарастващите способности на чужди държави и недържавни структури за извършване на злонамерени постегателства. **Въпреки предприетите мерки за отстраняване на констатираните слабости в киберзащитата на България продължават да са налице редица уязвимости.** Сред факторите с пряко негативно отражение върху капацитета на държавата за противодействие на киберзаплахите са: липсата на унифицирани мерки, гарантиращи минимално ниво на информационна защита; недостигът на квалифицирани кадри в областта на информационната сигурност; ограничените финансови възможности на институциите; частичното изпълнение на предписанията на компетентните органи. В резултат на наличието на уязвимости в комуникационните и информационни системи/мрежи и уебресурси, през 2016 г. е установено прилагането на почти всички основни типове кибератаки спрямо ведомства и икономически субекти от значение за националната сигурност. Настъпилите или предотвратените последици са свързани с: частична или пълна загуба на данни; невъзможност за ползване на файлове със служебна информация; блокиране на работата и/или интернет комуникациите; имиджови вреди за държавни ведомства; възпрепятстване предоставянето на услуги за населението; нерегламентиран достъп до служебна/чувствителна информация или такава, представляваща държавна тайна; преки финансови щети.

Мерки за противодействие на рисковете и заплахите

През 2016 г. са осъществени действия по: въвеждане на минимални изисквания към системите за сигурност на държавни и частни организации, използващи интернет; придобиване и анализ на информация за уязвимости на информационни системи, свързани с обекти от критичната инфраструктура на Република България; установяване на кибератаки срещу

частни и държавни юридически лица и различни ведомства, както и по разкриване на използвани механизми за комплексни кибератаки от различни типове срещу ресурси на банки и финансови институции; оказване на методическа помощ на служители, отговарящи за информационната сигурност на държавните ведомства, с цел даване на препоръки за отстраняване на установени слабости в изградените информационни системи и мрежи. Създадени са механизми за тясно сътрудничество със структури на МВР, ангажирани с противодействие на престъпленията в киберпространството. Осъществява се и регулярна координация с чуждестранни партньори по конкретни казуси.

През отчетния период е осъществено противодействие и възстановяване на компютърно-информационни системи на държавни ведомства след кибератаки. Оказана е методическа помощ на обществено значими ведомства, заразени с криптовируси.

През 2016 г. ДАНС е участвала в работни групи за изготвяне на проект на Стратегия за киберсигурност и за изготвяне на Стратегия за противодействие на хибридни заплахи, в национални и международни проекти за подобряване нивото на киберсигурност в Република България и в годишно учение на НАТО Cyber Coalition 2016.

9. Международна търговия с оръжие и изделия или технологии с двойна употреба. Производство, съхраняване и разпространение на общоопасни средства

Среда за сигурност

Разпространението на оръжия за масово унищожение остава значима заплаха за глобалната сигурност, свързана основно със стремежите на някои държави да доминират в регионален план. За придобиване на изделия и технологии, подлежащи на експортен контрол, те използват сложни схеми за прикритие с множество междинни звена и разнообразни начини за доставка и заплащане. Засиленият експортен контрол води до тенденция страни с активни ядрени и ракетни програми да се насочват към закупуване на стоки и технологии, които не попадат в обхвата на забранителните списъци, но могат да имат приложение в забранените производства.

Актуален остава интересът на терористични организации към придобиване на химическо, биологическо и радиологично оръжие.

Запазва се рискът от контрабандно **прехвърляне към Европа на оръжие от зони на конфликт**, което може да се използва от престъпни и/или екстремистки групировки.

През 2016 г. България изпълнява стриктно политиките за експортен контрол на продукти, свързани с отбраната и изделия и технологии с двойна употреба. В резултат на изострената конкуренция **чужди производители правят опити за дискредитиране на български предприятия** и отстраняването им от конкретни оръжейни пазари. Сред използвания инструментариум са и публикации за осъществен износ в нарушение на експортните режими.

Утилизацията на оръжие и боеприпаси остава високорискова дейност от гледна точка на възможно причиняване на човешки жертви, материални щети и замърсяване на околната среда. Рискът е свързан предимно с неспазване на технологичния процес и мерките за безопасност. През 2016 г. са установявани **проблеми при съхраняването на продукти, свързани с отбраната.**

Продължават да съществуват уязвимости по отношение на събирането, изследването, съхранението и обезопасяването на опасни вещества и материали и по **отстраняване на последиците от закрития уранодобив**. Проблемите са свързани главно с недостатъчно ресурсно и финансово обезпечаване на компетентните ведомства.

Мерки за противодействие на рисковете и заплахите

Националният координационен център по контрапролиферация в ДАНС осъществява постоянен информационен обмен с компетентните български ведомства и партньорски служби на други държави. Самостоятелно и в тясно сътрудничество с партньорски служби се предприемат **дългосрочни мерки за превенция** на разпространението на оръжия за масово унищожение и за противодействие на международния незаконен трафик на радиоактивни и ядрени материали.

Придобива се своевременна информация за рискови процеси при производството и търговията със специална продукция. В координация с компетентните органи се предприемат мерки за недопускане на доставки на оръжие за рискови крайни потребители. Съгласно чл. 14 и чл. 17 от Закона за експортния контрол на продукти, свързани с отбраната, и на изделия и технологии с двойна употреба се проучват лицата за надеждност, като през 2016 г. са предоставени **503** становища по компетентност. Изготвени са становища и по **1005** сделки за внос, износ, трансфер и брокерска дейност на продукти, свързани с отбраната. При осъществяване

на предвидената по закон контролна дейност са извършени **66 проверки** за спазването на режима за дейностите с продукти, свързани с отбраната, и с изделия и технологии с двойна употреба и за безопасното използване на ядрената енергия.

С цел синхронизация с предписанията, заложен в международните нормативни документи, регламентиращи борбата с разпространението на оръжия за масово унищожение, **ДАНС инициира изготвяне на национална стратегия за противодействие на процесите**, за което е сформирана работна група от представители на Агенцията, Министерство на вътрешните работи, Министерство на външните работи, Министерство на отбраната и Министерство на икономиката.

По инициатива на Националния център по контрапролиферация, в ДАНС е организиран **курс за служители на Агенцията и на компетентни български ведомства за обучение в сферата на ядрената сигурност**, провеждан със съдействието на Международната агенция за атомна енергия към ООН.

10. Защита на класифицираната информация

Среда за сигурност

През 2016 г. са констатирани преки посегателства върху сигурността на Националната система за защита на класифицираната информация, застрашаващи нейното нормално функциониране. Постъпили са данни за създаване на условия или осъществяване на нерегламентиран достъп до класифицирана информация в различни организационни единици, изразяващ се в: загуба на документи, маркирани с гриф за сигурност; неправомерно запознаване с класифицирана информация от лица без разрешение за достъп; нарушение на принципа „необходимост да се знае”. В повечето случаи това не е довело до вреди за националната сигурност, но са констатирани и **отделни казуси, при които са налице данни за осъществен състав на престъпление против информацията, представляваща държавна тайна**. Голяма част от проблемите при криптографската сигурност и сигурността на автоматизирани информационни системи/мрежи продължават да се пораждат от неразбирането или формалното отношение към нормативните изисквания в областта. Уязвимостите при мерките по персонална сигурност остават свързани предимно с недоброто познаване на нормативната уредба поради липсата или формалното провеждане на обучение за работа с класифицирана информация, както и с нежеланието на ръководни

служители на организационни единици, в т.ч. държавни и общински структури, да бъдат проучвани за надеждност. В някои случаи това застрашава изпълнението на военновременни задачи, възложени на съответните организационни единици.

Мерки за противодействие на рисковете и заплахите

ДАНС обезпечава нормалното функциониране на Националната система за защита на класифицирана информация чрез наблюдение и дефиниране на рискови процеси и прилагане на система от мерки за тяхното неутрализиране. **Основен подход в дейността е подпомагане на организационните единици за привеждането им в съответствие с нормативните изисквания** чрез: обучение и контрол спрямо лицата, получили разрешение за достъп до класифицирана информация, както и на служителите по криптографска сигурност; осъществяване на контрол спрямо организационните единици; участие при изграждането на регистратури за класифицирана информация; извършване на проверки и даване на предписания за отстраняване на пропуските; активна работа със служителите по сигурността на информацията; провеждане на срещи с отговорни лица за дефиниране на заплахите за криптографската сигурност; снемане от употреба на остарели криптографски средства.

През 2016 г. са предприети конкретни действия за минимизиране на рисковете или неутрализиране на създадени предпоставки за нерегламентиран достъп до класифицирана информация в различни държавни ведомства и търговски дружества. **ДАНС е сезирала компетентната прокуратура за случаи на осъществен нерегламентиран достъп до класифицирана информация**, изразяващ се в загуба на класифициран материал; разкриване на класифицирана информация на лица без разрешения за достъп до такава информация; неправомерно заснемане на класифицирани документи и др.

Агенцията участва в няколко **работни групи за изменения на нормативната уредба**, необходимостта за които произтича от установени в хода на работата пропуски или затруднения при изпълнението на действащите разпоредби.

При изпълнение на преките си **контролни функции по защита на класифицираната информация** в организационни единици ДАНС е извършила през 2016 г. 330 проверки (247 планови и 83 инцидентни), при повечето от които са дадени 2650 предписания за предприемането на организационно-технически мерки за подобряване на защитата на

класифицираната информация. В **организационни единици-обект на пряк контрол са открити административни нарушения**, за което са съставени 46 акта за установяване на административно нарушение и са издадени 21 наказателни постановления.

В качеството си на проучващ орган ДАНС е издала 11 859 разрешения за достъп до класифицирана информация (отделно още 627 на служители на Агенцията) и 80 удостоверения за сигурност на юридически лица за сключването или изпълнението на договори, свързани с достъп до класифицирана информация. Отнети са 25 разрешения за достъп до класифицирана информация и са постановени 19 отказа за издаване на разрешение за достъп до информация.

В изпълнение на законовите задължения през 2016 г. ДАНС участва в 25 проверки на междуведомствени комисии. Стартирани са процедури по акредитиране на АИС/М и са извършени проверки по криптографска сигурност. Издадени са 28 сертификата за сигурност на АИС, от които 9 са временни. Въведени са в експлоатация точки от криптографски мрежи. Произведени са множество дистрибутивни и криптографски средства, кодови пособия и криптографски материали. Изготвени са оценки и одобрения на криптографски средства и алгоритъми.

ДРУГИ ВАЖНИ ДЕЙНОСТИ НА ДАНС

С оглед профила на ДАНС на специална (информационно-разузнавателна) служба **съществен дял във функциите на структурите ѝ има информационно-аналитичната и прогностична дейност**. Прилага се създадената организация за мониторинг върху процеси с потенциал за негативно въздействие върху националната сигурност с цел своевременно информирание на висшите органи на държавна власт. През 2016 г. на вътрешни потребители са предоставени над 3 хил. документа с информационен и аналитичен характер.

За ефективността на разузнавателния цикъл в ДАНС и адекватното изпълнение на информационните функции от **особено значение е обратната връзка с потребителите**, чрез която се получават оценки за качеството на разузнавателните продукти, систематизират се и се приоритизират информационните потребности и се планират задачи за информационно обезпечаване в рамките на законовите компетенции на институциите в процесите на вземане на решение.

В изпълнение на законово регламентираните дейности ДАНС поддържа **активно международно сътрудничество** – двустранно и

многостранно, в рамките на членството на Агенцията в редица международни и регионални организации и форуми на специалните и правоохранителните служби. През 2016 г. на партньорски структури са предоставени над 2 хил. информационни единици.

В двустранен формат е осъществен информационен обмен, съвместни оперативни проекти и срещи на ръководно и експертно ниво с партньорски служби за разузнаване и сигурност. Традиционни сфери на взаимен интерес за сътрудничество са по линия на противодействието на тероризма, нелегалната миграция, финансовата сигурност, контрапролиферацията, чуждите разузнавателни служби.

Многостранното международно сътрудничество на ДАНС включва текущ обмен на информация и активно участие в мероприятия по линия на **НАТО, ЕС и на организациите на специалните служби**.

По линия на сътрудничеството в рамките на **НАТО** са предоставени текущи и по запитване информационни приноси, осигурено е представителство на срещи в различни формати, осъществено е контраразузнавателно осигуряване на мероприятия и учения на наша територия, координирани са мерки по обезпечаване сигурността на задграничните контингенти на Българската армия.

В рамките на **ЕС** Агенцията участва в дейността на отделни работни групи, комитети и бордове и предоставя информационни приноси към звена за анализ на разузнавателна информация. По линия на Европол се осъществява сътрудничество в сферата на финансовата сигурност и противодействието на тероризма и екстремизма.

Поради изтеглянето на **българското председателство на Съвета на ЕС** в периода януари-юли 2018 г., в изключително кратки срокове са определени съответните екипи, обезпечено е обучение в страната за успешна и ефективна подготовка, като са организирани и стажове в Постоянното представителство на Република България към ЕС и Генералния секретариат на Съвета.

ДАНС осъществява **международно сътрудничество и по линия на финансово-разузнавателните служби**, свързано с участие на представители на Агенцията във форуми на Комитета MONEYVAL към Съвета на Европа, форумите на Европейската комисия, Платформата на финансово-разузнавателните служби на ЕС, Международната организация на финансово-разузнавателните служби (Егмонт груп). По линия на международния обмен на информация по защитени канали (Egmont Secure Web и FIU.Net) са обработени над хиляда информационни единици.

Съществен ресурс на Агенцията е насочен и към изпълнението на специфични законови задължения:

– **финансово-разузнавателна служба**, която получава, съхранява, проучва, анализира и разкрива информация, получена при условията и реда на ЗМИП и ЗМФТ;

– **орган по осигуряване и прилагане на специални разузнавателни средства**;

– **орган по криптографска сигурност**, по линия на която през 2016 г. продължава дейността по производство на криптографски ключове, криптографски средства, кодови пособия и криптографски материали, разработка и оценка на криптографски средства и алгоритми, обучения и методически указания;

– **национален орган по акредитация на автоматизирани информационни системи/мрежи**, натоварен с издаване на сертификати за сигурност, провеждане на проверки и обучения, осъществяване на зонирание на помещения и сгради, извършване на измервания на технически средства, обработващи, съхраняващи и пренасящи класифицирана информация;

– **орган по развитието и експлоатацията на Единната защитена комуникационно-информационна система и Единната криптографска мрежа за електронни комуникации и обмен на служебна кореспонденция между структурите на държавното управление на Република България**. През 2016г. ДАНС осигурява непрекъсната 24-часова връзка и комуникационно-информационно обезпечаване на организационни единици в Република България и задгранични представителства. Осъществява се администриране и поддръжка на точките към комуникационно-информационните системи за защитен обмен на европейска информация. Агенцията продължава да изпълнява ключова роля при комуникационното обезпечаване на изборния процес чрез пунктове в задграничните изборителни комисии и Централната изборителна комисия;

– **оперативен контрол на националния радиочестотен спектър**, включващ специфични оперативно-технически мероприятия за контрол и проверка на сигнали.

През 2016г., с цел превенция, текущ мониторинг и последваща проверка, ДАНС изпълнява **значителна по обем контролна дейност**, в т.ч. по отношение на:

– мерките срещу изпирането на пари и срещу финансирането на тероризма;

– защитата на класифицираната информация;

– пребиваването на чужденци в Република България;

– експортния контрол на продукти, свързани с отбраната, и на изделия и технологии с възможна двойна употреба;

– стратегическите обекти и дейности.

В изпълнение на контролните функции по закон от органи на ДАНС са проучени общо **91 934 лица** (*средно на ден се проучват 365 лица и 4 сделки*). През 2016 г. са осъществени **15 609 проверки** по компетентност (*средно 62 проверки на ден*), като за установени нередности са издавани актове за установяване на административно нарушение, а въз основа на тях са връчени 114 наказателни постановления и 9 предупреждения на основание Закона за административните нарушения и наказания.

По реда на **парламентарния контрол** през 2016 г. от ДАНС са предоставени в законовия срок отговори по получени общо **9** материала от комисии в 43-то Народно събрание и народни представители. По покана от постоянни парламентарни комисии ръководството на Агенцията участва в техни заседания за представяне на доклади, обосновки на промени в нормативни актове и отговори по поставени въпроси.

През периода в съответствие със законите на страната е осъществяван контрол от страна на **съдебната власт и Националното бюро за контрол на специалните разузнавателни средства**. Не са констатирани съществени проблеми, налагащи предприемане на действия от страна на ръководството. При извършения финансов одит от **Сметната палата** финансовият отчет на Агенцията е заверен без резерви. По отношение на Стратегията за управление на риска в ДАНС и Риск-регистъра на значимите рискове и Системата за финансово управление и контрол не са посочени забележки и предписания

През 2016 г. са предприети действия по постъпили **965 материали от граждани, организации, държавни органи** по реда на чл.6а от ЗДАНС (част от сигналите са получени чрез пряката телефонна линия на ДАНС – **364**). След извършен анализ без движение са оставени **63** бр. (поради липса на съотнесимост с националната сигурност), а **902** материала, съдържащи първична, значима информация или искания и запитвания от държавни органи или органи на местното самоуправление, са предоставени на съответните структурни звена на ДАНС или препратени са по компетентност до съответните държавни органи.

В рамките на дейността по обработка на сигнали и предложения са **приети и изслушани 98 граждани** и представители на организации.

През 2016 г. са обработени **21** заявления от субекти на правото на достъп до обществена информация.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на анализа на средата за сигурност и прогнозите за развитие на рисковите процеси са определени следните **приоритети в работата на ДАНС през 2017 г.:**

- противодействие на международен тероризъм, екстремистка и противоконституционна дейност;
- противодействие на чужди специални служби;
- противодействие на миграционни процеси, които застрашават националната сигурност;
- превенция и противодействие на корупционни прояви на лица, заемащи висши държавни, обществени и други длъжности в публичния и частния сектор;
- разкриване и предотвратяване на посегателства срещу финансовата сигурност;
- предотвратяване на негативно въздействие върху комуникационни и информационни системи (киберсигурност);
- предотвратяване на посегателства срещу функционирането на критично важни системи в икономиката, енергетиката, транспорта, комуникациите и социалната сфера;
- разкриване, предотвратяване и пресичане на посегателства срещу Националната система за защита на класифицираната информация;
- разкриване, предотвратяване и пресичане на незаконна международна търговия с оръжие, изделия или технологии с двойна употреба.

Отчитайки възможностите за промяна в приоритетите и поява (в т.ч. инцидентна) на други рискове и заплахи, **в Държавна агенция „Национална сигурност” е създадена организация за непрекъснат мониторинг и оценка на средата за сигурност**, както и за изпълнение по компетентност на политиките в сферата на сигурността.